

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
39 (1995-1996)

ISSN 1211-7250
ISBN 80-86023-17-6

BRNO 1999

PŘEHLED VÝZKUMŮ 39 (1995-1996)

Vydává:	Archeologický ústav AV ČR Brno Královopolská 147, 612 00 Brno E-mail: ps@iabrno.cz http://www.iabrno.cz/3ca.htm
Odpovědný redaktor:	PhDr. Jaroslav Tejral, DrSc.
Redakce a příprava pro tisk:	Mgr. Balázs Komoróczy, Ing. Petr Škrdla
Na titulním listě:	Římská bronzová kolínkovitá spona z Mušova
Kresba:	Lubomíra Trávničková
Tisk:	Bekros
Náklad:	350 ks

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou.

Published by:

AÚ AV ČR Brno, Královopolská 147, 612 00

All rights reserved.

© 1999 by the Authors and IA AS CR Brno.

Alše a B. Němcové v severovýchodní části areálu středověkého jádra města. Lze předpokládat, že jejich zánik patrně souvisí s velkým požárem města v roce 1489.

Výzkumem na staveništi fy Alldot (parc. č. 150 /1) na jižním okraji Mariánského (dříve Horního) náměstí v Uherském Brodě také bylo jednoznačně prokázáno, že ke vzniku dvou náměstí (Horní a Dolní, dnešní Mariánské a Masarykovo) došlo až po polovině 15. století. Do té doby existovalo pouze jedno ústřední náměstí z doby založení města králem Přemyslem Otakarem II. před rokem 1260, které svými rozměry patřilo k největším svého druhu v našich zemích a je svědectvím velkorysého královského založení města Uherského Brodu.

Jiří Kohoutek, ÚAPP Brno

Resumé:

Uherský Brod (Bez. Uherské Hradiště). Mariánské Platz (15. Jh.). Rettungsgrabung.

UHERSKÝ BROD (okr. Uherské Hradiště)

Masarykovo náměstí. Mladší doba bronzová, středověk. Záchranný výzkum.

Při záchranném výzkumu při rekonstrukci kanalizace a realizace nových kanalizačních přípojek v nádvorním traktu domů čp. 135 a 136 (parc. č. 122, 126/4) v jižní frontě Masarykova náměstí se podařilo zachytit stratigrafii středověkého vývoje města Uherského Brodu. Na podloží nasedala vrstva s nálezy druhé poloviny 13. století, tedy z období po založení města. Následovalo souvrství s nálezy 14. a 15. století, potom se objevila výrazná požárová vrstva (2. pol. 15. století) a následovaly vrstvy s nálezy 16. a 17. století. Do podloží byl zahlouben pravěký objekt s nálezy velatické kultury (jde zatím o nejstarší doklad sídlištní aktivity na ploše historického jádra Uherského Brodu).

Jiří Kohoutek, ÚAPP Brno

Resumé:

Uherský Brod (Bez. Uherské Hradiště). Masarykovo Platz. Jungbronzezeit, Mittelalter. Rettungsgrabung.

UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr. Uherské Hradiště)

Zelný trh, parcela č. 48/2. Vrcholný středověk. Město. Záchranný výzkum.

Lokalita se nachází v centrální části historického jádra, při toku někdejšího mlýnského náhonu „Rechla“, dnes zasypaného. Jde o inundační polohu v nivě řeky Moravy v nadm. v. kolem 179m, která byla až do novověku říčním ostrovem.

Záchranný výzkum byl vyvolán výstavbou suterénu objektu pro Českou spořitelnu, a.s. na někdejší dvorku parcely příslušné k Masarykovu nám., v novověku rozdělené. Na S přiléhá dvorek k dnes již zasypanému mlýnskému náhonu „Rechla“.

Podle výsledků inženýrsko-geologického průzkumu tvoří svrchní horizont sterilního podloží v hloubce kolem 4 - 5,5 m jemně písčité jíly, překrývající vrstvu šterku sahající do hloubky cca 6,3 m. Po slabé mezivrstvě jílu (cca 0,3 m) následuje opět šterk až do hloubky kolem 11m. Archeologický výzkum potvrdil absenci půdního typu na povrchu říčních uloženin, na povrchu svrchních jíků se však ve dvou průkopech podařilo doložit vrstvu hrubého písku (vr.213) v nadm. v. kolem 174,60 m. Překrývala ji jílovitá vrstva 137 s rozptýlenými organickými zbytky. Utvářela s nepochybně v době, kdy vznikalo vrcholně

středověké město (2.pol. 13. stol.). Poslední fáze toku náhonu ležela již těsně mimo (severně) vlastní staveniště a bylo prokázáno, že je výsledkem postupného zužování původně mnohem širší deprese. Vodorovná poloha nejstarších antropogenních i svrchních nivních uloženin, absence půdního typu, značný výškový rozdíl proti okolním polohám osídleným již od 8. stol. (podloží pod předvelkomoravským horizontem uprostřed Mariánského nám. v úrovni 176,64m) svědčí pro teorii o existenci staršího ramene řeky Moravy, které rozdělovalo území pozdějšího města na dva ostrovy. Dno tohoto ramene, kterému se evidentně vyhýbalo ještě slovanské osídlení v 8.- 9. stol., leželo ještě kolem pol. 13. stol. patrně v úrovni oné šterkopískové vrstvy 213, později bylo postupně zasypáváno sídlištním odpadem. Tzv. ostrov sv. Jiří tvořily tedy vlastně ostrovy dva, což ovlivnilo utváření lokačního půdorysu města Uherského Hradiště. Toto zjištění patří k nejzávažnějším objevům záchranného archeologického výzkumu.

Rozsáhlá deprese se postupně zanášela ve směru od J k S sídlištními odpady s vysokým podílem organického odpadu, zvláště zlomků dřev. Nacházela se totiž v týlu zástavby při dnešním Masarykové nám., jedním ze dvou hlavních tržišť středověkého města. Dvorek domu na parc.č. 48/1, ke kterému zkoumaná plocha původně náležela, se postupně rozšiřoval směrem k zanášejícímu se rameni. Spodní vr. 137 se patrně utvářela ještě za přítomnosti stojaté nebo jen velmi pomalu tekoucí vody, rovněž ve vr. 159 je ještě silný podíl šedé jílovité hlíny svědčící o pronikání vodního živlu. Na přelomu 13. a 14. stol. se „pevná půda,“ t. j. mocná organická souvrství, rozšířila až do čtv. G1-3, dále k S byla nadále rozrušována pohyby vody v zúženém rameni. Tehdy došlo na úrovni kolem 175,50 m k založení nejstaršího dřevěného pažení náhonu na sledované J straně (struktura 01). Ještě vr. 176/1 (215) se prudce svažovala těsně před linií pažení, přičemž svah byl zpevněn deskami. Zřejmě teprve následně došlo ke zvýšení pažení a přisypání (částečně splavení) vr. 188a, 193a. Až do čtv. řady G, tj. 3,5 m od linie výdřevy docházelo až do konce 14. stol. k erozivním nárazům vody z náhonu a rozplavování vrstev, které zde byly jen místy odlišitelné, poněkud pomocí dochovaného hařování. Pod tlakem násypů se V část konstrukce posléze zřítíla. Není jasné, zda linie svislých kúlů za vlastním pažením již v toku náhonu představuje mladší fázi výdřevy, nebo jen předsunutou protierozivní zábranu.

O něco později, než byla založena výdřeva náhonu, byla na povrchu vr. 178 (úroveň kolem 176,40 m) v řadě čtverců D založena soustava dřevěných „boxů“, patrně s funkcí hnojišť či otevřených kotečů pro chov bravy (struktura 04). Předcházela jim pouze v čtv. D3 košatinová konstrukce 07 zřejmě stejné funkce, založená ve stejné úrovni jako báze výdřevy náhonu, na niveletě 175,60 m na povrchu vr. 199. S objektem 04 souvisí patrně také konstrukce 11 na V okraji staveniště v profilu P12. Byla však založena o něco níže, v úrovni kolem 176,00 m n.m. na povrchu vr. 142 a 152. Kotece se průběžně vyvíjely, byly zvyšovány dalšími deskami, jak rostl okolní terén. V jejich nejmladší fázi došlo k propojení kotečů ve čtv. D1 a D3 košatinovou konstrukcí 06 i v čtv. D2 (v úrovni vr. 176/1 - 193). Po zániku Z kotece vznikl v jeho zásypu košatinový plůtek 05, patrně fragment dalšího obdobného objektu.

Odpadové souvrství se tvořilo až do počátku 15. stol. Byla do něj zapuštěna v závěrečné fázi pec s kamenocihelnou stěnou 03 (povrch výmazu 177,30 m). Byla bohužel těžce poškozena zemním strojem, přesto lze soudit, že nebyla součástí povrchové stavby. Následovala výrazná změna - vzniklo souvrství 163 - 166 jílovitého rázu, s podstatně menším podílem organických zbytků, s nálezy 1.pol. 15. stol. To překrylo i starší výdřevu náhonu 01. Mladší výdřeva, existující po větší část novověku, se nacházela dále k S a byla jen částečně zachycena v průkopu kanalizace (profil P5). Zmíněné souvrství z 15. stol. snad dosvědčuje opětův vzestup činnosti vody. Nejmladší fázi pak představoval novověký dům (struktura 10) se základy ze smíšeného zdiva na dubovém roštu.

Z početných nálezů středověkých souvrství si zaslouží pozornost zejména dva fragmenty kroužkového brnění z vrstev 14. stol.

Rudolf Procházka, Archaia Praha

Resumé:

Uherské Hradiště (Bez. Uherské Hradiště) „Zelný trh“ Parc. Nr. 48/2. Hochmittelalter. Stadt. Rettungsgrabung.

UHERSKÉ HRADIŠTĚ (okr Uherské Hradiště)

Vodní ulice, kaple sv. Alžběty. Středověk, 13.-16. století.. Záchranný výzkum.

Při záchranném výzkumu u objektu kaple sv. Alžběty, pocházející z druhé pol. 14. století, byl zjištěn horizont středověkého osídlení z doby založení města po polovině 13. století

(zakládací listina krále Přemysla Otakara II. z roku 1257). Z tohoto období se dochovaly na zkoumané ploše základy dřevěné stavby srubového charakteru (část spodního základového věnce) a řada zapuštěných dubových kúlů, které s touto stavbou souvisely.

Dále následovala nevýrazná kulturní vrstva s nálezy, datovatelnými do druhé poloviny 14. a počátku 15. století. Tento náleзовý horizont byl překryt mohutným souvrstvím z pozdního středověku (16. - 17. století), do něhož byla zapuštěna recentní studna. V tomto souvrství byly zapuštěny také porušené pohřby, které zjevně souvisí s existencí městského špitálu, který se v těchto místech připomíná již od 14. století (špitální hřbitov zanikl někdy kolem poloviny 18. století).

Během výzkumu byl také ověřen průběh hlavní městské hradby, která v těchto místech navazovala na jednu z hlavních bran města v těsném sousedství kaple sv. Alžběty (Staroměstská brána).

Jiří Kohoutek, David Merta, ÚAPP Brno

Resumé:

Uherské Hradiště (Bez. Uherské Hradiště). Vodní Str. St. Elisabeth Kapelle. Mittelalter (13.-16. Jh.). Rettungsgrabung.

VALEČ (okr. Třebíč)

Intravilán obce asi 20 m severně od kostela. Poloha v ZM list 24-33-06, 282mm od Z a 214,5mm od J sekční čáry. Středověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Při sledování výkopů pro kabely firmy Telecom byla nedaleko kostela u autobusové zastávky objevena vrstva se zlomky keramiky, kachlů, kusy mazanice a uhlíků. Tato vrstva byla zdokumentována a byly z ní získány archeologické nálezy. Přítomnost velkého počtu i větších kusů vypálené mazanice svědčí o existenci dřevěné vrcholně středověké stavby zaniklé patrně požárem. S přihlédnutím k přítomnosti zlomků středověkých pozdně gotických kachlů se jako možná interpretace jeví i možnost, že tyto nálezy souvisí s místní tvrzí, která je doložena v písemných pramenech právě v 15. století. V obci se také nacházely dvě tvrže - starší tvrz údajně v místě zvaném „Kopec“ v jižní části obce, kde je patrný příkop a odkud pochází nálezy středověké keramiky. Mladší nově postavená tvrz pak stávala v místech dnešního zámku, v jeho severovýchodní části. Malý rozsah naleziště nedovolil určit o jaký druh stavby se jedná a její případný vztah k nedalekému kostelu. Vyloučeno není ani to, že se